הדר פרק ששי עירובין סה.

מסורת הש"ס

ג) פי' מהר"נ פט"ו ד"ה רבה"י אמר, ב) [מוספתא תרומות רפ"ג], ג) [גיר' ע"י גמו' פליגי בהדי' ששת], ד) מגילה כח: ע"ש, ה) [קדושין לא: וש"נ], ו) גי' ע"י רבינו, ז) גי' ע"י לבושי, ח) גי' ע"י אמרין לה בנתיה וכו' אמר להו, ט) [ל"ל אהוה], י) [מהדרין לח. ע"ש בתוספות ד"ה נמנם], כ) סנהדרין ע., ל) כס"מ: מדינ, מ) כס"מ ליתא, נ) [כרמשנת מ], ס) [כ"ז אינה בערוך ע' פק ד], ע) [גיר' ב"ק לב: תוס' ד"ה מטלם ובברכות מח. וברש"י שם], פ) [ועי' תוס' שבת קכח. ד"ה ונתן].

הגהות הב"ח

(א) נברא לא נברא יין בעורה"ז אלא לנחם: (ב) יש"י ד"ה יכולני וכו' לומר סהן (איכורין) תו"ה וכ"ב ס"א שוגגין: (ג) ר"ה יומא דשתא וכו' כי בחזקה: (ד) ד"ה ריח המיתות ומאמרן לעיל. נ"ב הייגו מה שפי' דרש הסבר משכרתו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בצר. ובנריבים תרשיבך. וכן כתובות דף קי ע"ב נדה דף טז ע"ב מדרש כ"ד פ"מ:

רבינו חננאל

מיום שחרב בית המקדש כתיב שמעי נא [זאת] עצייה ושכורה ולא מיין. מכאן אמר (ואב"ע) יכול אני לפטור את העולם מיום שחרב בית המקדש מדין תפלה. דקיימא לן שכור אל יתפלל, והא דתניא שכור מקחו מקח וממכרו ממכר עבר עבירה שיש בה מיתה ממיתין אותו מלקות מלקין אותו, כללו של דבר, הריהו כפיקח לכל דבריו, אלא שפטור מן התפלה, והני מילי שלא הגיע לשכרותו של לוט, אבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכלום. אמר רבי חגינא כל המפיק מגן בשעת גאוה, פי' כל המעביר מגן ומכסה יצרו בשעת גאוה, כלומר בעת שמתגבר עליי טומן אותו שלא יתגבר, סוגרין וחותמין צרות בעדו, לשון מפיק כאפיק נחלים יעבורו. ר' יוחנן אמר כל שאינו מפיק איתמר, כלומר כל מי שאינו מעביר ומכסה, אלא מגליהו ומפיק מגן לנגדו להלחם כנגדו ולכבשו, וזו הגאוה היא עת שיכרותו של אדם. רבי חגינא סבר לכבשו בשינה כדי להעבירו ולהפיגו טפי עדיף. ור' יוחנן אמר חיישינן שמא ישתקע בשינה (דימגו) (וימגע) מן התפלה. אלא לגלותו כדי להתעסק בדרך וכיוצא בה כדי להפיגו, ואחר כך יתפלל טפי עדיף. ואמרינן מכדי קראי משמעי כו' חגינא ובו' יוחנן, כמאי פליגי. כדרב ששת דהוה מסר שינתיה לשמעיה, ומזהירו כדי להקיצו בשעת התפלה, ר' חגינא אית ליה דרב ששת. ר' יוחנן לית ליה דרב ששת, חייש דילמא משתקע בשינה. אמר רב כל שאין דעתו מישבת עליו אל יתפלל שנאמר בצר אל יורה. ר' חגינא כל יומא דהוה רתח לא הוה מצלי אמר בצר אל יורה כתיב. מר עוקבא ביומא דשתא. אמר צריכא הילכתא צילותא ביומא איסתנא, פי' יום שמנשבת בו רוח צפונית. אמר אביי אי אמרה לי אם קריב בכותחא לא גרסי. פי' אילו היתה מעסקת אותו לתשמיש הבית והיתה נטרדת דעתי, ולא הגיעה יכיל למיגרס. ורבא אמר אי קרצתן כינה לא גרסי. כלומר

מסורת הש"ס

ו) יכולני לפטור. לטעון על כל ישראל לפני הקב"ה דבר שיפטרו כולן מדינא ו) לע"ל לומר שהן (ב) שיכורים ואין נתפסין על עונם: מדין תפלה. אם דינין אומן על שלא היו מתפללין בכוונה יכול אני לפוטרן: המפיק מגן. המעביר תפלת מגן מאברהם שאינו אומרה: בשעת גאוה. בשעת שיכרות אינו מתפלל: סוגרין וחותמין צרות בעדו. שלא יבאו עליו: שאינו מפיק איתמר. דהאי מפיק לישנא דגלויי הוא וה"ק כל שאינו מגלה תפלה בשעת שיכרות כלומר שאינו מתפלל: אפיקי מים. גילויי הים כדכתיב ויגלו מוסדות: מסר שינתיה לשמעיה. אמר לו הגיתני ליגן מעט וכשיגיע זמן תפלה הקיצני. ר' חגינא דאמר אעבורי בעי לית ליה דרב ששת ואסור להתפלל עד שיעור מאליו: כגר אל יורה. כדקתני אחר המקרא זה (ד) ואינו בכל הכתובים ושמא בספר בן סירא הוא: יומא דשותא. רוח דרומית מנשבת בו (ג) ומזקה: גלותא. דעת גלולה: כיומא דאיסתנא. כשמנשבת רוח לפוניית יום אורה הוא ונוח לכל כדאמר ביבמות בפרק הערל (דף עב.) מפני מה לא מלו ישראל במדבר מפני שלא נשבה בהן רוח לפוניית אבל ביומא דשותא אמר התם לא מהלינן ביה ולא מסוקרינן ביה: קריב כותחא. אפי' ציווי עבודה קלה היתה מבטלת אותי: לא סגאי. לא הייתי שוה כמו שנשתיתי: יומי דאריכי. ימים שהוא בקבר אריכי ליגן וקטיני לעסוק בתורה וכמלות: וגינוס עוכא. ויגון הרבה: יזיף ופרע. היה קונע לו לשנות כך וכך פרקים ביום והיה רגיל לעסוק ביום ופעמים שהיה טורוד במזונותיו ביום ופורע קציעות עתו בלילה: אל יתפלל ג' ימים. שאין דעתו מיושבת עליו מפני טורח הדרך: ואמינה שם ימים שלמה. והדר ואמינה מכלל דעד השתא לא הויא כינה: דאיים ביה שיכרא. ריח השכר משכרתו: דאיים ביה הרסנא. משוס ריחא: המפפסה כיין. שמפייסין אותו על דבר ומתרצה כשטוב לבו כיין: ריח הניחוח. ואמרן לעיל (ד) דריחא דומיא דמשמייא הוא וכתיב (ו) ויאמר אל לבו לא אוסיף וגו' דאילי: המפייסב ביינו. שאותה יין ואין דעתו מטרפת: ניתן בשבעים אותיות. כך משבונו בגימטריא: יצא סוד. וזה הואיל ולא יצא סודו שקול הוא כסנהדרין של ע': לשלם כו שכר לרשעים. שאותן ומאמין ומקבלין עולמן במייסה: לאובד. לשון: אינו בכלל הברכה. לא הגיע לסוף ברכה גמורה ואפילו הוא עשיר בדברים אחרים: שניקח בכסף מעשר. שמותר לנוקמו בכסף מע"ש בירושלים. הכל ניקח בכסף מעשר חוץ מן המים ומלח בפרק בכל מערבין (לעיל דף סו:):

אם

הדר

מסר שינתיה לשמעיה. פי' בקונט' לרבי חגיגא דאמר לאעבורי בעי לית ליה דרב ששת ואסור להתפלל עד שיעור מאליו ואומר ר"י דאפי' עובר זמן תפלה לא יתפלל דשכור או שתוי חשכינן ליה עד שיעור מאליו ומיהו אין נראה דהלכה כרב ששת (ס) ור"ח פי' בענין אחר וז"ל אמר ר' חגיגא כל המפיק מגן בשעת גאוה פי' כל המעביר מגן ומכסה יצרו בשעת גאוה כלומר בעת שמתגבר עליו טומן אותו שלא יתגבר סוגרין וחותמין צרות בעדו לשון מפיק כאפיק נחלים יעבורו אמר לו אתי באורחא לא מצלי תלתא יומי שמואל לא מצלי בביתא דאית ביה שיכרא רב פפא לא מצלי בביתא דאית ביה הרסנא א"ר חגינא כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו שנאמר (ירח ה' את ריח הניחוח וגו' אמר ר' חייא כל המתיישב ביינו יש בו דעת ע' זקנים יין ניתן בע' אותיות וסוד ניתן בע' אותיות נכנס יין יצא סוד א"ר חנין לא נברא יין (א) אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא' תנו שכר לאובד וגו' א"ר חנין בר פפא כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים אינו בכלל ברכה שנא' (ובירך את לחמך ואת מימיך מה לחם שניקח בכסף מעשר אף מים שניקח בכסף מעשר ומאי ניהו יין וקא קרי ליה מים

אי

(ס) יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו שנאמר לכן שמעי נא זאת ענייה ושכורת ולא מיין מיתיבי (א) שיכור מקחו מקח וממכרו ממכר עבר עבירה שיש בה מיתה ממיתין אותו מלקות מלקין אותו כללו של דבר הרי הוא כפיקח לכל דבריו אלא שפטור מן התפלה מאי יכולני לפטור דקאמר נמי מדין תפלה אמר רבי חגינא (ב) ל"ש אלא שלא הגיע לשכרותו של לוט אבל הגיע לשכרותו של לוט פטור מכולם: א"ר חגינא כל המפיק מגן בשעת גאוה סוגרין וחותמין צרות בעדו שנאמר (ג) גאוה אפיקי מגנים סגור חותם צר מאי משמע דהאי אפיק לישנא דעבורי הוא דכתיב (ד) אחי בגדו כמו נחל כאפיק נחלים יעבורו ר' יוחנן אמר כל שאינו מפיק אתמר מאי משמע דהאי אפיק לישנא דגלויי הוא דכתיב (ה) ויראו אפיקי מים ויגלו מוסדות תבל מבדי קראי משמע בין למר ובין למר (ו) מאי ביניייהו איכא בינייהו דרב ששת דרב ששת מסר שינתיה לשמעיה מר אית ליה דרב ששת ומר לית ליה דרב ששת אמר רב חייא בר אשי אמר רב כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל משום שנא' בצר אל יורה רבי חגינא ביומא דרתח לא מצלי אמר בצר אל יורה כתיב מר עוקבא ביומא דשותא לא הוה נפיק לבי דינא (ז) אמר רב נחמן בר יצחק הלכתא בעיא צילותא כיומא דאסתנא אמר אביי אי (ח) אמרה לי אם קריב כותחא לא תנאי אמר (ט) רבא אי קרצתן כינה לא תנאי מר בריה דרבינא עבדה ליה אמיה ז' (י) מני לז' יומי אמר רב יהודה לא איברי ליליא אלא לשינתא א"ר שמעון בן לקיש (כ) לא איברי סיהרא אלא לגירסא אמרי ליה לר' זירא מחדדן שמעתך אמר להו דיממי נינהו אמרה ליה (ל) ברתיה דרב חסדא לרב חסדא לא בעי מר מינם פורתא אמר לה השתא אתו יומי דאריכי וקטיני וגינום טובא אמר רב נחמן בר יצחק אנן פועלי דיממי אנן רב אחא בר יעקב (מ) יזיף ופרע אמר ר"א (נ) הבא מן הדרך אל יתפלל שלשה ימים שנאמר (ס) ואקבצם אל הנהר הבא אל (ע) אחוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם וגו' אבוה דשמואל כי אתי באורחא לא מצלי תלתא יומי (פ) שמואל לא מצלי בביתא דאית ביה שיכרא רב פפא לא מצלי בביתא דאית ביה הרסנא א"ר חגינא כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו שנאמר (צ) וירח ה' את ריח הניחוח וגו' אמר ר' חייא כל המתיישב ביינו יש בו דעת ע' זקנים (ק) יין ניתן בע' אותיות

התס

עין משפט נר מצוה

כו א ב מיי' פ"ד מהל' אישות הל' יח ופ"ח מהלכות מילה דין יב ופרק כט מהל' מכירה הלכה יח סמג עשין פב טוש"ע אה"ע סימן מד סעיף ג וטוש"ע מ"מ סימן רלה סעיף כב ופוטש"ע י"ל סי' ג סעי' תן:

כז ג מיי' פ"ג מהלכות מ"מ הלכה יג טוש"ע מ"מ סי' רלח סעיף ג וטוש"ע יו"ד סימן רמו סעיף כב:

כח ד טוש"ע מ"מ סי' רלח סעיף ב:

ה (מיי' פ"ד מהל' תפילה הלכה טו):

כט ו (מיי' שם הל' טו) טוש"ע מ"מ סי' לח סעיף ב:

תורה אור השלם

1. לָכֵן שִׁמְעִי נָא זֹאת עֲנִיָּה וְשִׁכְרַת וְלֹא מָיִן:
ישעיהו נא כא

2. גַּאֲוָה אַפִּיקֵי מְגִנִּים סָגוּר חוֹתֵם צֵר:
איוב מא ז

3. אֲחֵי בָגְדוּ כְּמוֹ נָחַל כַּאֲפִיק נְחָלִים יַעֲבֹרוּ:
איוב ו טו

4. וַיִּרְאוּ אַפִּיקֵי מַיִם וַיִּגָּלוּ מוֹסְדוֹת תֵּבֵל מִגַּעֲרָתְךָ יְיָ מִנִּשְׁמַת רוּחַ אַפֶּךָ: תהלים יח טז

5. וָאֶקְבְּצֵם אֶל הַנָּהָר הַבָּא אֶל אַהְוָא וְנַחֲנָה שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה וָאֶבִינָה בָעָם וּבַכֹּהֲנִים וּמִבְּנֵי לֵוִי לֹא מָצָאתִי שָׁם:
עזרא ח טו

6. וַיָּרַח יְיָ אֶת רֵיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל לִבּוֹ לֹא אֹסִף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאֲדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו וְלֹא אֹסִף עוֹד לְהַכּוֹת אֶת כָּל חַי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי: בראשית ח כא

7. תֵּנוּ שֵׁכָר לְאוֹבֵד וָיַיִן לְמָרֵי נָפֶשׁ: משלי לא ו

8. וַעֲבַדְתֶּם אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ אֶת לַחְמְךָ וְאֶת מֵימֶיךָ וְהֲסִרֹתִי מַחֲלָה מִקִּרְבֶּךָ:
שמות כג כה

מוסף רש"י

ציולותא. דעת גלולה ומיושבת שאינו טורח בכלום מחשבה (מגילה כח:). ולשלם שכר לרשעים. שמתפנדין בו בעולם הזה ומקבלין בו שכר מצוה שעשין בעולם הזה (סנהדרין ע.).

רבינו חננאל (המשך)

אילו היו הבינים נושכים אותי לא הוינא יכול למיגרס, ולפיכך עשתה לי אמו למר בר רבנא שבעה חלוקים להחליף בכל יום חלוק מפני הכינים. כל הנודר ביום שמעתתיה מיתחדדן כר' זירא. ר' אחא הוה ישן ביום והיה ניעור בלילה וגרס. א"ר אלעזר הבא בדרך אל יתפלל שלשה ימים, שנאמר ואקבצם אל הנהר הבא אל אחוה ונחנה שם ימים שלשה וגו'. אבוה דשמואל כל כי הוה אתי מאורחא תלתא יומי לא הוה מתפלל. שמואל לא הוה מצלי בביתא דאית בה שיכרא. א"ר חגינא כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו, שנאמר וירח ה' את ריח הניחוח. אמר רב כל שדעתו מישבת עליו ביינו יש בו מדעת שבעים זקנים. מאי טעמא יין עולה ע' ומורד עולה ע', נכנס יין יצא סוד. לא נברא היין אלא לנחם כו אבלות, ולשלם שכר לרשעים. שנאמר תנו שכר לאובד ויין למרי נפש. ופליגא דר' חגינא בר פפא, דאמר כל בית שאין יין נשפך בתוכו כמים אינו בכלל ברכה, שנאמר וברך את לחמך ואת מימיך, מה לחם הניקח בכסף מעשר אף הני מים דניקחין בכסף מעשר, ומאי ניהו יין וקרי להן מים

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com